BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei

Nr. 210 Vineri 5 August 1938
12 Pagini P 1111

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. ⅄. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE IN ȚARA pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

O CHESTIUNE IMPORTANTĂ

Chestiunea instituțiunilor românești de credit din Ardeal ne-a preocupat și ne preocupă din convingerea că misiunea lor economică și națională este tot atât de însemnată în prezent precum a fost în trecut.

Ca atare, am preconizat mereu o atențiune cât mai mare și un sprijin cât mai larg pentru băncile mari și mici, ce se găsesc în suferință tot mai aprigă, atât din cauza crizei economico-financiară, cât și din cauza efectelor conversiunii.

Dacă este drept că am avut mulțumirea să vedem uneori măsuri menite să restaureze puterile acestui factor de credit și de naționalism, cu ramificații înfipte de multă vreme pe tot întinsul Ardealului, mulțumirea noastră a fost numai relativă, pentru că acele măsuri nu erau și n'au fost de natură să imprime un impuls de înviorare de proporțiile indispensabile cauzei economice și naționale din acea parte a țării.

Spre a se constata încă odată câtă dreptate au băncile ardelene când apelează la un sprijin central mai corespunzător nevoilor reale, ne referim la câteva date.

Inainte de Unire, creditul maghiar servia în Transilvania și ca instrument de desnaționalizare prin desrădăcinarea populației românești din pământul posedat. In anul 1910, 360 bănci ungurești, cu un capital de 30 milioane și cu depuneri de 160 milioane, au operat în acest scop cu atâta vigoare, încât — citând un singur caz — între anii 1903 și 1913 în județul Hunedoara populația ungară cumpărase dela cea română 42.630 jugăre. Sașii secondau de aproape această acțiune prin 27 bănci, cu un capital de 9 milioane și cu depuneri de 58 milioane.

Cine a ținut piept acelei ofensive stăruitoare și primejdioase pentru cauza noastră națională? Instituțiunile românești de credit, ajutând la rândul lor populațiunea română să cumpere pământ dela cea maghiară, în același interval, 16.430 jugăre în județul Alba, 20.000 în Cojocna, 10.000 în Turda, 24.000 în Sălaj și tot așa în celelalte regiuni. In total 179 mii jugăre de pământ, valorând atunci 64.000.000 lei.

Care este situațiunea actuală?

Un număr de 22 instituțiuni maghiare de credit posedă un capital de 520 milioane lei și depuneri de un miliard și jumătate. Depunerile celorlalte însumează 200 milioane. Băncile săsești posedă capital 600 milioane și depuneri 800 milioane. Populația săsească reprezintă 60% din capitalurile industriei textile din Ardeal și a investit un miliard în ultimii ani în agricultură, sub toate aspectele acesteia.

In asemenea condițiuni, sprijinirea hotărită și permanentă a creditului românesc din Transilvania, spre a se putea înfățișa în condițiuni absolut necesare din punct de vedere economic și național, are caracterul unui imperativ de stat. Faptul că depunerile populației românești la băncile din Cluj sunt de 400 milioane lei, iar o singură bancă maghiară din Cluj deține depuneri de 800 milioane lei, îndreptățește, credem, acest calificativ.

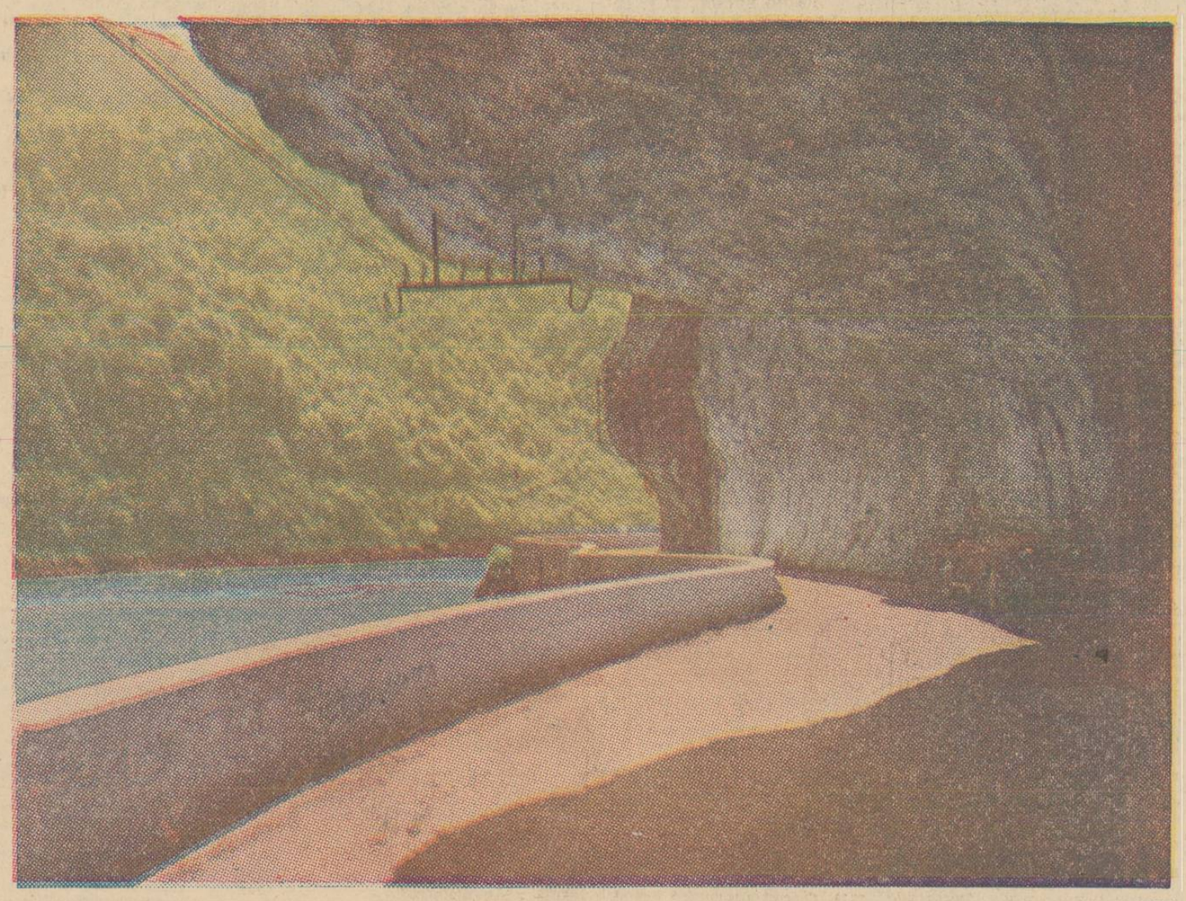

CAZANELE DUNĂRII — FOTO ARH. ALEX. PETIT

Curțile criminale

de M. MORA

Desființându-se prin noua Constituție curțile cu juranți, s'a pus capăt unei controverse îndelungate.

Ea avea mai mult un caracter social de cât penal. Căci acolo unde și atâta timp cât această instituțiune a corespuns misiunei sale represive, a avut mai mulți partizani de cât adversari și a funcționat neatinsă de cât de rari modificări. Insă atunci și acolo unde curțile cu juranți au devenit un mijloc de încurajare a criminalității, ele s'au condamnat la pedeapsa capitală.

S'a făcut o încercare de a i se insufla un mai lucid și mai hotărât simț al răspunderei prin noua legiuire penală. Reducându-se numărul juraților, cerându-se președintelui să le explice și în ședință și în deliberare consecințele verdictelor, admițându-se doi juranți, chiar nejuriști, în desbaterile Curții asupra pedepsei, s'a sperat că fluxul de achitări ce constituiau un îndemn direct la crimă va ceda. Rezultatul a fost recrudescența acestor acte antisociale nesocotirea intențiunei legiuitorului, constrângerea Curților la resemnare în fața verdictelor negative și la concret și la figurat ale juraților.

Odată suprimată această sursă de încurajare a criminalității într'o vreme când manifestările sale reclamă o înfrânare cât mai energică, trebuia creiată o instanță de judecată în spiritul specific proceselor criminale, unde chestiunile de drept, care sunt restrânse, sunt depășite de chestiunile de fapt, de aspectele caracteristice fiecărui caz, care sunt infinite.

Dintre părerile emise în cercurile competente, două au rămas pe primul plan. Incredințarea proceselor criminale instanțelor corecționale; înființarea unor instanț speciale pe lângă curțile de apel.

In favoarea primei idei se invocă argumentul că, atunci când infracțiunile ușoare beneficiază de două instanțe de fond, ar fi logic ca celor grave să nu li se refuze această garanție; și se sublinia interesul practic, ca procesele de asemenea natură să fie judecate de tribunale, spre a se evita călătorii prea lungi martorilor chemați la instrucție și la judecată. A doua idee avea însă în favoarea sa considerațiunea, pe de o parte, că, chiar dacă crimele ar fi judecate în prima instanță de tribunale, deplasările determinate de probatoriile necesare n'ar fi înlăturate, întrucât ele sunt admisibile și la instanța superioară în virtutea caracterului devolutiv al apelului; iar pe de altă parte, posibilitatea ca un complect de magistrați mai numeros de cât cel ordinar să ofere garanția unei judecăți cât mai bune, cu avantajul de a fi și cât mai repede, condițiunile esențiale ale represiunei criminalității.

Această idee a triumfat, și aplicarea este de așa fel, în cât se poate spune că s'a păstrat legătura între vechiul sistem și între cel nou, întrucât numărul judecătorilor la unele curți criminale este egal cu numărul juraților curților desființate, iar cei dintâi prezintă asupra celor din urmă superioritatea competenței.

Se poate spera în aceste condițiuni o eficacitate mai intensă și mai profundă a apărării societății contra progresului culturilor de microbi distrugători?

Da, — răspunde o experien-

(Continuare in pag. 2-a)

Cel mai bătrân preot din Cehoslovacia

Praga, 2 (Rador). — *Un jubileu rar a fost celebrat la biserica Sf. Gaetan din Praga. Prea Sfinția Sa părintele Karel Lev Rehak, doctor în teologie, canonic onorar al Akropolei din Praga, scriitor fecund în slujba bisericii și a națiunii cehoslovace, a sărbătorit împlinirea a 70 de ani dela intrarea sa în tagma preoțească, adică „jubileul de fier" al ungerii sale ca preot.*

In vârstă de 95 de ani, sărbătoritul este preotul cel mai bătrân din Cehoslovacia.

Cu prilejul jubileului, Papa a trimis venerabilului părinte o telegramă de felicitări.

xXOOOXx

100 de hectare cultivate pradă flăcărilor

Paris, 2 (Rador). — **Din cauza căldurilor caniculare și a secetei, un mare incendiu s'a declarat în regiunea Briere.**

Focul a nimicit vreo sută de hectare cultivate și amenință două sate și orășelul Besne.

Satul Tillon a putut fi pus la adăpost de primejdie, grație luptei înverșunate dată de toți sătenii și pompierii din împrejurimi.

xXOOOXx

Porumbel călător prins la Rădești (Muscel)

Câmpulung, 1 August

Copilul Tică Dinculescu, din Rădești, a găsit, în marginea unei miriști, dela km. 27, un porumbel călător, căzut de oboseală.

Anunțând autoritățile locale, d. plot. Coamești, șeful postului jandarmi Mihăești, a ridicat porumbelul și a constatat că la picioare are niște inele cu următoarele inscripții:

La piciorul drept, un inel de aluminiun cu literele: Jos Corecka, Zilina; și un inel de cauciuc galben cu litera F și cifra 226, pe fața exterioară, iar pe cea interioară, 917; la piciorul stâng, inscripția: 37 Zv 466 Cs, reliefată pe un inel de aluminium.

Porumbelul a fost predat legiunii de jandarmi Muscel spre a se întreprinde cercetările necesare.

xXxOOOxXx

Avioane prăbușite

Paris, 2 (Rador). — **Un avion militar s'a prăbușit sfărâmându-se complet aproape de Orleans, în cursul nopții trecute.**

Cei doi căpitani cari se aflau în avion au fost uciși pe loc. Aparatul a luat foc.

*

Londra, 2 (Rador). — **Un avion particular, pilotat de căpitanul Frank Barnell, s'a sdrobit de pământ în apropiere de aerodromul municipal din Bristol.**

Barnell a fost ucis.

Triumful unei idei și al unei politici

Era desigur de așteptat, ca presa din toate țările să dea o deosebită atențiune încheerii acordului dela Salonic între statele Intelegerii balcanice și Bulgaria. In zilele acestea de înfrigurare internațională, când știrile pesimiste umplu coloanele ziarelor, o știre anunțând desăvârșirea unui act pozitiv în serviciul păcii, are desigur un caracter senzațional, și el provoacă, în mod firesc, speranțe noui în zile mai bune când cumințenia va convinge pe toată lumea că pacea, întemeiată pe justiție și pe loialitate și obținută prin bună credință și respectul reciproc al drepturilor fiecăruia, rămâne cel mai mare bun al omenirei.

Nu există, desigur, decât poate în domeniul filozofic, nimic perfect și totdeauna vor exista între națiuni diferende și probleme de rezolvat. Dar, în afară de diferendele pornite din ură sau dintr'un spirit de cucerire sau de dominațiune, cari nu vor fi niciodată soluționate decât pe calea armelor, constiința cinstită și judecata de bună credință vor găsi totdeauna posibilitatea de a soluționa în mod pașnic diferende care nu intră în cadrul celor de mai sus.

Acordul dela Salonic a fost inspirat de această credință și presa din toate țările l-au salutat ca un triumf al acestei credințe în puterea morală și constructivă a concilierei pe cale pacinică.

In ultimă analiză, acordul dela Salonic este triumful ideei dominante a pactului Societății Națiunilor și a pactului Biand-Kellog. Se dovedește astfel, că dacă Societatea Națiunilor n'a putut ajunge la desăvârșirea scopului ei, faptul nu trebue atribuit ideei însăși, care rămâne fundamentul civilizației și al raporturilor între națiuni. Cu drept cuvânt ziarul parizian „L'Oeuvre" spune că: „Acordul dela Salonic este tipul desăvârșit al acordurilor amicale și pacifice, încheiate în spiritul pactului Societății Națiunilor și în conformitate cu principiile securității colective".

Atâta timp cât acest spirit și aceste principii au rămas în domeniul generalității, atâta timp cât s'a căutat ca dintr'odată să se ajungă la o ideală solidaritate universală, ideea însăși, devenind în practică nerealizabilă, a putut părea utopică. Acei însă cari au crezut în mod sincer în ea — și printre acestea țările mici în marea lor majoritate au fost neclintite la locul lor de frunte — acei cari n'au pierdut curajul și au perseverat pe calea cea bună, au reușit, ca prin înțelegeri regionale, să ajungă la rezultate pozitive.

Se dovedește apoi că într'adevăr pactele regionale sunt o etapă fericită pe calea pe care trebue s'o urmeze până la triumful definitiv, ideea securității colective. Dacă pactul Briand-Kellog, a rămas inaplicabil nu e desigur din cauza ideei care l-a determinat și care constitue însăși rațiunea lui, ci tot din cauză că el a avut un caracter prea general. Ideea a rămas întreagă și ea este azi transpusă, aproape ad-literam în pactul dela Salonic.

„Inaltele părți contractante — spune primul articol al pactului Briand-Kellog — declară solemn în numele popoarelor lor respective că condamnă recursul la război pentru rezolvarea diferendelor internaționale și renunță la el ca instrument de politică națională în relațiile lor mutuale".

„Aceste state (ale Intelegerii balcanice și Bulgaria) — spune pactul dela Salonic — își iau angajamentul de a se abține în relațiile lor mutuale de a recurge vreodată la forță, în conformitate cu acordurile pe care fiecare din aceste state le-a subscris în materie de neagresiune".

Din compunerea acestor texte se poate vedea că ideea este aceeaș dar că, aplicată de data aceasta într'o regiune, ea intră deadreptul în domeniul realității și ca atare, devine un factor constructiv în serviciul păcii.

România, care dela război incoace a avut, în politica externă, o linie de conduită unitară, care niciodată nu s'a abătut de la principiile generale ale Societății Națiunilor, care a aderat la pactul Briand-Kellog și care n'a pierdut niciodată credința în posibilitățile pacinice pentru solutionarea diferendelor între națiuni, se poate felicita azi, văzând că politica ei este aceea care triumfă și că, dacă în decursul anilor, nu toată lumea a înțeles-o, încetul cu încetul se înmulțesc aceia cari se rânduesc printre apărătorii păcii și ai justiției.

10 mii de case inundate în Japonia

Tokio, 2 (Rador). — In urma ploilor torențiale căzute eri și azi, apele din departamentele Hyogo și Osaka au eșit din albii, inundând peste 10.000 case.

Circulația trenurilor, tramvaielor și autobuzelor a fost suspendată.

Limba noastră

Școale care nu trebue să mai trăiască

Se întreabă d. I. Oancea, inginer agronom, dacă folosirea cuvintelor străine nu pornește din „dorința mahalagiilor însurtucați de a da persoanei și vorbirii lor un lustru, ce nu poate avea însă preț decât față de oameni de aceeaș făptură sufletească și culturală... Nu s'ar putea da acestor maimuțăreli, odată pentru totdeauna, pecetea rușinoasă, dar îndreptățită, de „mahalagisme" și n'ar putea fi ea trecută și în cărțile de școală pentru limba română?"

Firește că da. Cine să ia, însă, măsura asta? Profesorii de română? Se vede că d. Oancea n'a citit nici o pagină scrisă de acești domni profesori. Cei mai mulți, și din cei mai ieșiți în frunte, nu știu românește, sunt și ei „însurtucați", cari vor să dea „persoanei lor un lustru". nu printr'o simțire deosebită sau prin gândire, ci acoperind lipsa și a uneia și a alteia cu vorbe străine, adesea de neînțeles. E greu să scrii simplu și pe înțelesul tuturora. Trebue să ai ceva de spus. Haina înzorzonată o face orice croitor. Haina simplă, cu linii clasice, nu o face decât croitorul cel bun.

D. Oancea îmi mai scrie: „Am și o rugăminte: vă rog foarte mult să fiți drept. Dvs. ați scris odată ceva despre noi, agronomii. Ce anume, nu mai știu bine. Mi-aduc aminte doar, că cele scrise cuprindeau câteva nedreptăți... Vă rog dar să nu faceți (din stricarea limbii în școalele de agricultură) o vină specifică agronomică. Să vă aduceți aminte și de învățătorii satelor, tot slujbași ce stau în nemijlocită atingere cu țăranii. Duceți-vă odată... la unul din cercurile lor culturale sau la una din serbările sătești de 10 Mai, din orice parte a țării, și ascultați limba în care le vorbesc ei țăranilor. Vă veți pune mâinile în cap și veți înțelege și de ce țăranii deobicei nu se prea duc pe la asemeni adunări. Și noi agronomii de tot felul suntem abia vre-o 3—4.000, pe când învățătorii sunt, mi se pare, vre-o 50.000...

„Vă mai rog să nu faceți vina mai mare decât este ea și să nu o aruncați în obrazul tuturor agronomilor, fără deosebire... Fiți încredințat că eu nu sunt o abatere dela regulă. Mai sunt foarte mulți agronomi, cari își dau seama și luptă împotriva valului „mahalagismelor". Dar această luptă e grea și e grea nu atât din pricina celorlalți, cât din a noastră, a fiecăruia din noi în parte, din pricina **deprinderii**. Se cere o mare încordare, de fiece clipă. **E mai ușor să înveți o limbă nouă, decât să te desbări de felul în care o vorbești pe a ta...** Cea mai mare vină, marea vină, e a **școalelor de agricultură** și nu a celor multe și mărunte, care nu pot da ele porneală, ci a **Academiilor de agricultură...**"

Am fost cândva nedrept cu agronomii? Să mi se spună cu ce i-am nedreptățit. Că eu nu voiu să fiu nedrept cu nimeni. Am scris împotriva școalelor de agricultură și a Academiilor de înalte studii agronomice, cu care țara a făcut și face jertfe grele, dar de pe urma cărora nu s'a ales nici cu un bob de grâu mai mult ori mai bun, școale și Academii care n'au scos plugari, ci numai slujbași, înghesuiți pe la birouri, în vreme ce agricultura țării a ajuns să fie pe cea din urmă treaptă, din toată Europa.

Până și atâția absolvenți ai școalelor practice de agricultură, în loc să se ducă la brazdă, au fost numiți învățători — agronomi la învățământul primar complimentar. Adică în loc să facă ei plugărie, li s'a dat sarcina să învețe pe alții, de pe catedra de dascăl, meșteșugul plugăresc.

Școala asta nu poate să mai trăiască, cum nu trebue să mai trăiască nici liceele comerciale, nici liceele industriale, nici așa numitele școale de menaj și profesionale, școale care, cu rânduiala lor de acum, nu dau nici un negustor, nici un meșteșugar și nici o gospodină, ci numai mâini întinse la bugetul Statului. Și n'au să trăiască.

Tot astfel mi s'a spus că sunt nedrept cu profesorii de română. Nedrept? De ce? N'am de împărțit cu nimeni nimic. Spun adevărul și-mi fac datoria. Silit de meseria mea de ziarist să citesc zi de zi mai tot ce se scrie, am fost îngrozit de cum se scrie. Căutând pricinile, le-am găsit în vitregia acestor profesori față de limba românească. Lecțiile lor ne-au adus în halul pe care-l arată și d. Oancea: „E mai ușor să înveți o limbă nouă decât să te desbări de felul în care o vorbești pe a ta".

Primesc din Roman o scrisoare de la d. Ilie Isvoranu, inginer agronom. Voiu vorbi de ea, dacă o vrea Dumnezeu, în Septembrie. Luna August e luna mea de odihnă.

T. PISANI

SCRISORI DIN PARIS

1914—1938

de RENE SAIVE

Paris, August

In anul acesta Franța își reamintește cu deosebită emoție aniversarea declarării de război 1914.. 1938!

Câte puncte de asemănare între acești doi ani! Aceeași neliniște frământă pe șefii de stat și popoarele lor. Aceeași întrebare e pe toate buzele. Se face război?

Momentul pare bine ales spre a face un bilanț rapid al situației morale și materiale a Franței.

Din punct de vedere al situației morale, o îndreptare extraordinară, s'a operat în câțiva ani. Am mai avut ocazia să notez dispariția spiritului și propagandei antimilitariste. Fapt ciudat, partidele de extrema stângă — să citâm numai cele două mai reprezentative, partidul socialist și partidul comunist — au căpătat sentimente patriotice înflăcărate. Vechia deviză: „Proletari din toate țările uniți-vă" pare cu desăvârșire uitată. Numai e vorba — sau prea puțin — de internaționala a 2-a sau a 3-a. Comuniștii strigă astăzi: „Trăiască Franța" cu tot atâta înflăcărare și convingere ca și vechile organizații naționaliste. S'ar spune chiar că avântul patriotic ce însuflețește trupele d-lui Blum și ale d-lui Cachin nu va putea fi niciodată depășit. In fond, proletariatul francez a regăsit în sufletul său intactă dragostea față de țara lui pe care niște păstori răi — păstori cari s'au căit azi — au determinat-o s'o piardă.

Valul acesta de naționalism care a năpădit Franța n'a fost niciodată mai puternic decât azi. Am constatat aceasta personal în mai multe rânduri în cursul ultimilor săptămâni. La 14 Iulie, ziarele s'au silit mai ales să descrie splendoarea revistei militare și să înregistreze entuziasmul mulțimii. Ziarele acestea au avut dreptate. Dar nu există revistă militară care să se fi desfășurat la Paris în mijlocul indiferenței.

Ceeace, după părerea mea, a fost mai caracteristic este mulțimea care în aceeaș zi de 14 Iulie a străbătut cartierul revoluționar din Paris. O primă constatare ni s'a impus: trupele Frontului popular au pierdut incontestabil spiritul de luptă de clasă din 1932.

Rațiunea a învins. Muncitorii și-au dat seama că totul nu este cu putință: revendicările lor so-

(Continuare in pag. 2-a)

Descoperirea savantului român Horia Hulubei

Al 93-lea element de pe tabloul de clasificare al lui Mendelejeff

Paris, 2 (Rador). — *In ședința de eri a Academiei de științe, savantul Jean Perrin, fost ministru al cercetărilor științifice în primul guvern al frontului popular, a făcut o importantă comunicare, menită să provoace o adevărată revoluție în chimia-tizică.*

D. Perrin a anunțat descoperirea celui de al 93-lea element de pe tabloul de clasificare al lui Mendelejeff, care fusese bănuit dar nu putuse fi până acum separat și studiat.

Descoperitorul acestui nou element este tânărul savant român Horia Hulubei, care a isbutit să ajungă la rezultate pozitive după ani întregi de cercetări asupra „pământurilor rare", slujindu-se de spectograful inventat de d-șoara Cauchois.

In amintirea țării sale de origină, tânărul savant a dat acestui nou element numele de „moldavium".

Horia Hulubei, care s'a născut la Iași în 1897, și-a făcut studiile liceale și universitare în capitala Moldovei, distingându-se la toate examenele ca un element excepțional. Războiul l-a găsit student la Paris. S'a angajat ca voluntar în armata franceză, servind ca aviator.

După războiu s'a înapoiat la Iași, unde a fost numit asistent la catedra profesorului Bogdan. Mai târziu, a fost numit conferențiar, dându-i-se totodată un concediu nelimitat spre a pleca la Paris în continuarea cercetărilor sale științifice.

In capitala Franței a lucrat tot timpul cu profesorul Perrin, laureat al premiului Nobel, care are cel mai mare laborator de cercetări din Franța în domeniul fizio-chimiei. Astăzi Horia Hulubei este directorul acestui laborator. Ministerul de instrucțiune l-a numit agregat la universitatea din Iași.

Savantul român a publicat numeroase lucrări în deobște apreciate în lumea științifică, dar descoperirea moldavului este menită să încoroneze opera sa.

PRINCIPELE FRANCISC I DE LIECHTENSTEIN

Am anunțat la timp moartea principelui Francisc I, fost conducător al principatului independent Lichtenstein.

Fotografia de mai sus îl arată pe fostul Suveran cu puțin înainte de a fi abdicat în favoarea nepotului său Francisc-Iosif.

D. Lebrun președintele republicei franceze, in vacanță la castelul din Vizille